

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

географічний
(назва інституту / факультету)

Кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
економічної географії та екологічного менеджменту
географії України та регіоналістики
(назва кафедри)

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Ступінь вищої освіти перший бакалаврський
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Галузь знань 10 «Природничі науки»
(вказати: шифр, назва)

Спеціальність 106 «Географія»
(вказати: код, назва)

Освітньо-професійна програма «Географія»
(назва програми)

Чернівці 2025 рік

РОЗРОБЛЕНО кафедрами

фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
економічної географії та екологічного менеджменту
географії України та регіоналістики

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ
кафедрами

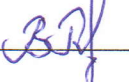
фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

Завідувач кафедри: Рідущ Б.Т.

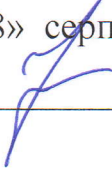
економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

Завідувач кафедри: Руденко В.П.

географії України та регіоналістики

Протокол № 12/1 «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри: Костащук І.І.

Схвалено навчально-методичною радою
факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради

географічного факультету

Наталя АНДРУСЯК

Атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня здійснюється згідно Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1-JYnU5bt8e_KIz4-AIQPDuSOLFGd6mN8/view здійснюється відповідно до вимог вищої освіти та на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників передбачених Освітньою програмою «Географія» за спеціальністю 106 Географія, із використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики: складання комплексного кваліфікаційного іспиту.

На комплексний кваліфікаційний іспит виносяться чотири тематичних блоки: 1) питання загального теоретичного характеру фізичної географії, 2) фізична географія материків та океанів, 3) загального теоретичного характеру економічної та соціальної географія, суспільної географії регіонів та країн, 4) географії України. Усі питання побудовані із урахуванням майбутньої професійної діяльності випускників на основі відповідних нормативних документів (Стандарт вищої освіти 106 «Географія», бакалавр https://geoukr.chnu.edu.ua/media/3whopcxn/106_heohrafiya-bakalavry-1.pdf, навчального плану 106 «Географія», Національна рамка кваліфікацій <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pdf>, Освітньо-професійна програма «Географія» https://media.chnu.edu.ua/media/uqll2qo/op-bakalavr2020.pdf?_gl=1*_lj6altp*_ga*ODAyNDgzMjQ0LjE3NzI3MTA1NDk.*_ga_Q6273NZQ6Z*czE3NzcwNTc2NDMkbzY3JGcxJHQxNzc3MDU3NjQ5JGo1NCRsMCRoMA..).

Оцінювання результатів складання іспиту здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань (за національною (4-бальною) шкалою, 100-бальною університетською та шкалою ЄКТС).

Якщо комплексний кваліфікаційний іспит припадає на період надзвичайних ситуацій, то відповідно рішення університету (за роз'ясненням Міністерства освіти і науки України) факультети/інститути, випускові кафедри організують його у дистанційній формі (https://drive.google.com/file/d/1-JYnU5bt8e_KIz4-AIQPDuSOLFGd6mN8/view).

Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу відбувається у режимі відеоконференції Google Meet.

Присвоєння кваліфікації «Бакалавр з географії» здійснює Екзаменаційна

комісія Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Зміст тематичних блоків

Блок 1.

1. Проаналізуйте основні параметри форми Землі та оцініть наслідки форми Землі в організації географічної оболонки.

2. Проаналізуйте значення рухів Землі у формуванні географічної оболонки та оцініть їхній вплив на процеси, що відбуваються в її оболонках.

3. З'ясуйте природні закономірності та еволюційні зміни пов'язані із гравітаційною взаємодією між Землею, Місяцем і Сонцем. Як вплив цих небесних тіл відобразився у розвитку географічної оболонки?

4. Проаналізуйте методи спостережень за атмосферою та встановіть зв'язок із сучасними уявленнями про будову та властивості атмосфери.

5. Обґрунтуйте значення кожного з компонентів природи у формуванні ландшафтних комплексів та проаналізуйте їхню взаємодію на прикладі антропогенних ландшафтів.

6. Зіставте циркуляцію океанічних течій та загальну циркуляцію атмосфери. Виявіть регіони Землі, де кліматичні пояси і області видозмінюються під впливом океанічних течій.

7. Обґрунтуйте роль колообігу води в географічній оболонці у формуванні водного балансу окремих територій. Доведіть регіональні особливості кругообігу і водного балансу на прикладі типів живлення і водного режиму річок.

8. Проаналізуйте причини формування різноманіття кліматів Землі і оцініть зміни яких кліматотвірних чинників найбільше впливають на глобальне потепління.

9. Порівняйте та проаналізуйте роль ендегенних та екзогенних процесів у формуванні поверхні суходолу. Доведіть чи спростуйте твердження В. Вернадського про людство як «геологічну силу».

10. Поясніть як найважливіші колообіг речовини й енергії на Землі впливають на розвиток, диференціацію та еволюцію материків й океанів.

11. Обґрунтуйте зв'язок термічного режиму різних регіонів Землі із фізичними властивостями діяльних поверхонь і тепловим балансом загалом.

12. Порівняйте роль циклонів та антициклонів у циркуляції атмосфери і формуванні різноманіття кліматів.

13. Охарактеризуйте вертикальну та горизонтальну модель баричного поля атмосфери та інтерпретуйте як вони відображені на картах погоди і картах баричної топографії.

14. Проаналізуйте відмінності кліматичних класифікацій Алісова і Кеппена та Обґрунтуйте можливі сфери їхнього застосування.

15. Проаналізуйте та інтерпретуйте прояв планетарних вітрів і струминних течій у системі трьох комірок загальної циркуляції атмосфери.

16. Охарактеризуйте основні шари внутрішньої будови Землі та визначте найпоширеніші елементи кожного з шарів.

17. Сформулюйте визначення гірським породам та інтерпретуйте їх класифікацію.

18. Порівняйте інтрузивний та ефузивний магматизм. Обґрунтуйте причини та прояви вулканізму. Охарактеризуйте закономірності поширення.

19. Охарактеризуйте типи вивітрювання та проаналізуйте продукти вивітрювання.

20. Порівняйте геологічну діяльність поверхневих та підземних вод.

21. Проаналізуйте утворення льодовиків і виокреміть їхні типи. Охарактеризуйте особливості геологічної роботи льодовиків та зробіть висновок про найактивніші регіони діяльності льодовиків.

22. Проаналізуйте гірське зледеніння і форми рельєфу створені ним та доведіть поширення цих форм в Українських Карпатах.

23. Інтерпретуйте генетичну класифікацію морських берегів та наведіть регіональні приклади різних типів.

24. Охарактеризуйте постійні водотоки і Обґрунтуйте форми рельєфу утворені ними.

25. Проаналізуйте поняття епігенного та гіпогенного карсту та порівняйте їх прояв.

26. Охарактеризуйте геологічні структури та Обґрунтуйте їх вплив на формування рельєфу.

27. Порівняйте та проаналізуйте зональні і азоняльні фактори формування рельєфу.

28. Проаналізуйте схили та Обґрунтуйте чинники і механізми схилових процесів.

29. Охарактеризуйте зсуви, Обґрунтуйте причини їх утворення, проаналізуйте типи зсувів. Наведіть приклади.

30. Охарактеризуйте термін ландшафт, проаналізуйте його складові та зв'язки між ними. Обґрунтуйте місце фації як елементарного ландшафтного комплексу у морфологічній структурі ландшафту і проілюструйте прикладами.

31. Проаналізуйте принципи розмежування ландшафтних комплексів. Порівняйте та співвіднесіть типологічну і регіональну класифікацію ландшафтів.

32. Проаналізуйте основні етапи проведення ландшафтної зйомки. Охарактеризуйте процес укладання ландшафтної карти.

33. Проаналізуйте методику спостереження за рівнями води на річках. Охарактеризуйте основні методи вимірювання течії та обґрунтуйте розрахунок витрати води.

34. Проаналізуйте як відбувається рух води у річках та інших руслових потоках. Охарактеризуйте гранулометричний склад річкових наносів.

35. Проаналізуйте водний режим річок та впливу на нього різних джерел живлення. Охарактеризуйте особливості різних типів водного режиму річок.

36. Проаналізуйте картографічні проекції – як елемент математичної основи карт. Охарактеризуйте принципи їх класифікації та розподіл спотворень.

37. Проаналізуйте графічні засоби та способи зображення в картографії. Охарактеризуйте їх застосування для карт різної тематики, масштабу та призначення.

38. Охарактеризуйте географічну систему координат, систему прямокутних координат та полярну систему координат. Проаналізуйте особливості роботи з кожною із них, доведіть зв'язок між системами координат.

39. Розкрийте суть поняття геоінформаційне картографування та оцініть значення ГІС у сучасних географічних дослідженнях.

Блок 2

1. Виокреміть та проаналізуйте найважливіші віхи в історії відкриття та дослідження материків й океанів. Оцініть їхній вплив на подальший розвиток фізико-географічної науки.

2. Виокреміть етапи відкриття і дослідження Америки і Африки та обґрунтуйте зв'язок відкриття і освоєння двох континентів

3. Аргументуйте природні лімітуючі чинники відкриття і дослідження Арктики і Антарктики та порівняйте хронологію дослідження двох регіонів.

4. Класифікуйте та проаналізуйте головні гіпотези й теорії походження материків й океанів.
5. Проаналізуйте вплив руху літосферних плит на формування рельєфу материків у різних тектонічних умовах. Наведіть приклади.
6. Проаналізуйте найважливіші епохи тектогенезу (складчастості) та простежте їхні прояви в сучасному рельєфі материків.
7. Проаналізуйте найбільші кратони Землі і співвіднесіть їх з материками. Обґрунтуйте чому їх називають ядрами континентів.
8. Проаналізуйте регіони материків за поширенням основних типів рельєфу та оцініть їх вплив на організацію господарства.
9. Проаналізуйте, як будова та динаміка літосферних плит відображається в обрисах, рельєфі та сейсмічності материків і океанів. Оцініть цей зв'язок на прикладі рельєфу дна Тихого океану.
10. Встановіть взаємозв'язки між геологічною будовою, рельєфом і розподілом корисних копалин. Обґрунтуйте їх, зіставляючи корисні копалини гірських та рівнинних форм рельєфу Північної Америки.
11. Проаналізуйте області складчастості Північної Америки та Євразії. Встановіть геологічні події, що зумовили їх формування, та простежте зв'язок із родовищами корисних копалин.
12. Інтерпретуйте диференціацію кліматів материків і океанів (за класифікацією Алісова), визначте її чинники та проаналізуйте роль у формуванні планетарних біомів.
13. Порівняйте кліматичні пояси Північної та Південної півкуль, виділіть їх спільні й відмінні риси та обґрунтуйте причини цих відмінностей.
14. Охарактеризуйте кліматичні пояси та області Євразії і Північної Америки та проаналізуйте чинники, що зумовлюють їх кліматичні відмінності.
15. Проаналізуйте вплив структури та властивостей гідросфери на використання водних ресурсів Землі. Оцініть позитивні й негативні аспекти водокористування на прикладі Африки.
16. Дослідіть особливості гідрографічної мережі в північних, тропічних і південних частинах материків Північної півкулі та поясніть причини неоднорідності режиму стоку.
17. Охарактеризуйте найбільші солоні й прісноводні озера. На прикладі материка Північна Америка класифікуйте основні типи та механізм їх формування.

18. Зазначте найбільші регіони розповсюдження багаторічної мерзлоти. Поясніть умови її формування та спрогнозуйте можливі зміни в майбутньому.

19. Порівняйте Атлантичний і Тихий океани за фізико-географічними характеристиками та проаналізуйте вплив океанів на природні відмінності західних і східних узбереж Євразії.

20. Обґрунтуйте наявність теплих та холодних течій в океані та означте найбільші з них. Доведіть, що вони виступають важливим азональним чинником формування природних комплексів материків.

21. Диференціюйте гідрографічні сітки материків Південної півкулі та встановіть зв'язок із рельєфом та кліматичними рисами материків.

22. Комплексно охарактеризуйте природу Південного океану, обґрунтуйте чинники її формування та оцініть роль океанічних процесів у стабілізації географічної оболонки Землі.

23. Проаналізуйте чинники широтної зміни типів ґрунтів від арктичних пустель до червоних фералітних ґрунтів вологих екваторіальних лісів.

24. Зіставте інтразональні ґрунти та ґрунти гірських територій. Чим вони відрізняються від ґрунтів широтного поширення?

25. Проаналізуйте прояв широтної зональності та вертикальної поясності у поширенні ґрунтів на прикладі Південної Америки. Оцініть роль ґрунтовірних чинників на формування основних типів ґрунтів.

26. Обґрунтуйте вплив фізико-географічних чинників на поширення тваринного світу та проілюструйте його на прикладі Африки.

27. Проаналізуйте роль біотичних, абіотичних та антропогенних чинників у поширенні організмів і доведіть їх значення на прикладі Південної Америки.

28. Обґрунтуйте схожість біокомпонентів Євразії та Північної Америки. Обґрунтуйте чинники їхнього формування.

29. Охарактеризуйте принципи фізико-географічного районування материків та оцініть його значення для систематизації та раціонального природокористування.

30. Інтерпретуйте поняття «географічний пояс» і «природна зона» та проаналізуйте їх зв'язок із кліматичними поясами і ґрунтовим покривом.

31. Охарактеризуйте сутність висотної поясності, класифікуйте її типи та поясніть чинники їх диференціації.

32. Проаналізуйте закономірності розподілу природних зон на Землі та порівняйте структуру вертикальних поясів в екваторіальному та помірному географічних поясах.

33. Порівняйте пустелі помірних й тропічних поясів. Обґрунтуйте неоднорідності фізико-географічних та геофізичних процесів у них.

34. Проаналізуйте роль зональних і азональних чинників у формуванні ландшафтів Африки та порівняйте їх прояв у Північній і Південній півкулях.

35. Обґрунтуйте унікальність природи Австралії. Наведіть приклади унікальних рис клімату, реліктових та ендемічних видів рослинного покриву і тваринного світу.

36. Охарактеризуйте зону вологих екваторіальних лісів та визначте регіональні риси на окремих материках. Аргументуйте необхідність збереження цих природних комплексів та підтримання їхнього різноманіття.

37. Порівняйте набір висотних поясів Анд і Гімалаїв та встановіть їхній зв'язок із широтною зональністю Південної Америки та Євразії відповідно.

38. Оцініть стан охорони природного різноманіття Євразії та наведіть приклади природно-заповідних об'єктів різних природних зон і гірських країн.

39. Проаналізуйте вплив покривних зледенінь на формування рельєфу та розподіл природних зон материків.

40. Порівняйте широтне положення Південної Америки, Африки й Австралії. Проаналізуйте фізико-географічні особливості, зумовлені схожістю або відмінністю положення материків у тотожних широтах.

Блок 3

1. Проаналізуйте теорії географічного детермінізму та географічного нігілізму. Оцініть сучасні наукові підходи до ролі природного середовища в соціально-економічному розвитку суспільства.

2. Проаналізуйте політико-територіальні утворення на карті світу та простежте якісні й кількісні зміни сучасної політичної карти.

3. Інтерпретуйте глобалізацію як суспільно-географічний процес та проаналізуйте особливості світової економіки на постіндустріальному етапі розвитку.

4. Охарактеризуйте економіко- та політико-географічне положення Європи та проаналізуйте інтеграційні й дезінтеграційні процеси в регіоні.

5. Класифікуйте типи країн Європи, проаналізуйте особливості їх секторальної економіки та наведіть приклади проявів глобалізації в регіоні.

6. Охарактеризуйте демографічні процеси та механічний рух населення Європи. Оцініть основні проблеми міжнаціональних та міжрелігійних відносин у Європейському регіоні.

7. Охарактеризуйте процеси урбанізації, субурбанізації, рурбанізації та джентрифікації в Європі та проілюструйте їх прикладами.

8. Проаналізуйте причини нерівномірності економічного розвитку субрегіонів Азії, визначте їх місце в міжнародному поділі праці та охарактеризуйте економічні зв'язки України з країнами Азії.

9. Класифікуйте країни Азії за рівнем економічного розвитку та проаналізуйте вплив міжнародних організацій і глобальних проблем на соціально-економічний розвиток регіону.

10. Охарактеризуйте первинний сектор економіки країн Азії. Обґрунтуйте на конкретних прикладах залежність первинного сектору від природних умов.

11. Проаналізуйте вторинний сектор економіки країн Азії, визначте основні промислові райони та оцініть екологічні наслідки економічного зростання.

12. Проаналізуйте природний рух, статеву-вікову та етнічну структуру населення країн Азії та оцініть ефективність демографічної політики.

13. Проаналізуйте економіко-географічні особливості Американського регіону, визначте нерівномірність розвитку субрегіонів та охарактеризуйте їх участь у міжнародному поділі праці.

14. Охарактеризуйте особливості транспортної системи різних типів країн Америки. Визначте ключові міжнародні транспортні магістралі та вузли.

15. Проаналізуйте особливості економіки країн Африки, обґрунтуйте вплив глобалізації та визначте участь субрегіонів у міжнародному поділі праці.

16. Проаналізуйте демографічну ситуацію в частинах світу. Визначте регіони найбільшого прояву глобальної демографічної проблеми.

17. Охарактеризуйте країни Океанії та визначте види економічної діяльності, що формують їх міжнародну спеціалізацію.

18. Проаналізуйте сутність територіальної організації суспільства та визначте роль розселення населення у її формуванні залежно від рівня господарського освоєння території.

19. Інтерпретуйте сутність і цілі демографічної політики, проаналізуйте її основні сучасні напрями та оцініть особливості реалізації в Україні.

20. Проаналізуйте сутність суспільного та територіального поділу праці, визначте його суб'єкти та обґрунтуйте дію принципів абсолютних і відносних переваг на конкретних прикладах.

21. Проаналізуйте чинники розміщення виробництва та обґрунтуйте їх вплив на конкретних прикладах.

22. Інтерпретуйте геополітичну структуру сучасного світу, визначте місце України та проаналізуйте основні вектори її геополітичних стратегій.

23. Проаналізуйте роль міжнародних організацій та класифікуйте їх на військово-політичні, економічні та універсальні; визначте участь України в їхній діяльності.

24. Інтерпретуйте поняття «світові міста», проаналізуйте підходи до їх класифікації та охарактеризуйте одне з них як приклад.

25. Визначте сутність глобальних проблем людства та проаналізуйте можливі шляхи їх подолання в контексті сучасних глобальних прогнозів.

26. Охарактеризуйте особливості економіки країн Європи. Розкрийте секторальну структуру різних типів країн. Наведіть приклади реіндустріалізації.

27. Охарактеризуйте типологію країн Азії: за формою державного правління, формою територіального устрою та рівнем економічного розвитку, а також проаналізуйте сучасні трансформаційні зміни.

28. Проаналізуйте природний і механічний рух населення країн Америки та оцініть особливості систем розселення й урбанізаційних процесів.

29. Охарактеризуйте роль і місце суспільної географії у системі географічних наук. Визначте об'єкт, предмет і методи дослідження.

30. Інтерпретуйте поняття геосфери, інтегральної та компонентної геосфери та проаналізуйте особливості їх функціонування.

31. Проаналізуйте категорії простору і часу в географії та поясніть їх застосування в поняттях «місце», «місцеположення» та «геопростір».

32. Інтерпретуйте поняття «територія», визначте її властивості та проаналізуйте основні територіальні відношення.

33. Проаналізуйте сутність суспільно-географічного поняття «територіальні процеси». Розкрийте процеси геопросторової диференціації, геопросторової інтеграції, геопросторового комплексо- і системоформування.

34. Охарактеризуйте систему суспільно-географічних законів та проілюструйте їх дію на прикладах геопросторової структури та функціонування територій.

35. Проаналізуйте концепцію територіальних структур, класифікуйте їх основні типи та наведіть приклади їх прояву.

36. Охарактеризуйте особливості економіки субрегіонів Європи. Наведіть приклади визначальної ролі природно ресурсного потенціалу в розвитку первинного і вторинного секторів економіки.

37. Визначте перспективні напрями спеціалізації господарства субрегіонів Азії та проаналізуйте їх основні конкурентні переваги в міжнародному поділі праці.

38. Порівняйте субрегіони Америки на основі виробничої структури основних секторів економіки. Проаналізуйте явища «бананових республік», «країн із зручним прапором», «країн-офшорів», «країн-готелів».

39. Охарактеризуйте етнічний та релігійний склад субрегіонів Африки. Визначте причини суспільно-політичної нестабільності а виникнення осередків напруги та проявів тероризму.

40. Визначте основні промислові райони Європи, проаналізуйте «центральну вісь розвитку Європи» та поясніть процеси поляризації промислового розвитку країн.

Блок 4

1. Проаналізуйте основні етапи геологічної історії території України та визначте події, що сформували сучасні форми рельєфу.

2. Встановіть зв'язок тектонічної будови території України із територіями сусідніх держав та обґрунтуйте цей зв'язок на прикладі покладів корисних копалин.

3. Порівняйте фізико-географічні особливості Українських Карпат і Кримських гір та проаналізуйте їхні спільні й відмінні риси.

4. Проаналізуйте чинники формування клімату України та поясніть їх прояв у сезонній динаміці й основних кліматичних показниках.

5. Охарактеризуйте основні напрями використання кліматичних ресурсів України та оцініть їхній потенціал і сучасний стан використання.

6. Порівняйте басейни Чорного та Азовського морів і визначте ключові чинники формування річкової мережі кожного з них.

7. Обґрунтуйте роль боліт і підземних вод України у підтриманні екологічної рівноваги та забезпеченні водними ресурсами.

8. Охарактеризуйте основні типи ґрунтів України та поясніть як їхнє поширення узгоджується із кліматом та природними зонами.

9. Проаналізуйте взаємозв'язок між компонентами та чинниками ландшафтів на прикладі основних класів ландшафтів України.

10. Проаналізуйте просторове різноманіття рослинних угруповань України та оцініть стан їх збереження в різних природних зонах.
11. Проаналізуйте взаємозв'язок поширення покладів корисних копалин, тектонічної будови та рельєфу території України.
12. Інтерпретуйте принципи фізико-географічного районування України та класифікуйте основні таксономічні одиниці.
13. Проаналізуйте географічні відомості про територію України в минулому. Інтерпретуйте зображення України в картографічних творах.
14. Охарактеризуйте сучасні картографічні інформаційні джерела та ГІС. Проаналізуйте структуру і значення «Національного атласу України».
15. Оцініть географічне та геополітичне положення України, проаналізуйте історичні особливості формування її території та перспективи євроатлантичної інтеграції.
16. Проаналізуйте еволюцію адміністративно-територіального устрою України та оцініть його сучасну структуру, проблеми й перспективи вдосконалення.
17. Проаналізуйте просторові відмінності забезпеченості України мінерально-сировинними ресурсами та оцініть їх вплив на розвиток господарства.
18. Оцініть стан земельних і водних ресурсів України, проаналізуйте їх просторовий розподіл та визначте заходи раціонального використання і охорони.
19. Проаналізуйте сучасну демографічну ситуацію в Україні і визначте територіальні відмінності демографічних процесів.
20. Проаналізуйте динаміку чисельності населення України у XX–XXI століттях та визначте ключові чинники її змін.
21. Проаналізуйте міграційні процеси в Україні, визначте їх причини, напрями та масштаби, а також охарактеризуйте українську діаспору.
22. Визначте особливості міського і сільського розселення в Україні. Охарактеризуйте територіальні відмінності в рівнях і темпах урбанізації в Україні. Субурбанізація в Україні.
23. Класифікуйте міські населені пункти України, проаналізуйте розвиток агломерацій та оцініть проблеми монофункціональних міст.
24. Проаналізуйте національний склад населення України та визначте особливості розселення національних меншин і етнічних груп.
25. Охарактеризуйте релігійний склад населення та визначте особливості та просторові відмінності найпоширеніших релігійних конфесій в Україні.

26. Проаналізуйте секторальну структуру економіки України та оцініть форми територіальної організації господарства і показники розвитку.
27. Проаналізуйте первинний сектор економіки України та обґрунтуйте вплив природних умов і ресурсів на його географію.
28. Проаналізуйте просторову організацію паливної промисловості України та оцініть шляхи подолання дефіциту енергоресурсів.
29. Охарактеризуйте географію енергетики України, визначте її проблеми й перспективи розвитку альтернативних джерел енергії.
30. Проаналізуйте розвиток металургійної промисловості України, її сировинну базу та місце у світовій металургії.
31. Оцініть розвиток машинобудування в Україні та визначте її позиції у світовому машинобудівному комплексі.
32. Проаналізуйте сучасний стан і перспективи розвитку хімічної промисловості України.
33. Охарактеризуйте особливості географії лісопромислового комплексу України та його регіональні особливості.
34. Проаналізуйте роль транспорту в економіці України, визначте основні його види та міжнародні транспортні коридори.
35. Охарактеризуйте географію легкої промисловості України та проаналізуйте чинники розміщення її підприємств.
36. Проаналізуйте географію харчової промисловості України та оцініть вплив транснаціоналізації на її розвиток.
37. Проаналізуйте розвиток сільського господарства України, визначте просторові особливості рослинництва і тваринництва та оцініть її роль на світовому ринку.
38. Охарактеризуйте туристичний комплекс України та проаналізуйте регіональні особливості розвитку внутрішнього і міжнародного туризму.
39. Інтерпретуйте концепцію сталого розвитку та проаналізуйте ключові положення Стратегії сталого розвитку України.
40. Проаналізуйте просторову структуру міжнародних економічних зв'язків України з країнами та регіонами світу.
41. Оцініть особливості природокористування в Україні, проаналізуйте геоекологічну ситуацію та охарактеризуйте природно-заповідний фонд.

Критерії оцінювання (по блоках)

Блок 1

Незадовільно FX Студент погано володіє основами знань з фізичної географії, не може пояснити основних понять, категорій, тощо.

Задовільно E Знання предмету, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Неповною мірою володіє основами знань із фізичної географії, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів природничої географії. Однак частково вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми фізико-географічного напрямку.

Задовільно D Знання теорій та методів фізико-географічного спрямування, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент знає основні теоретичні та методологічні положення. Вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми фізико-географічного напрямку середнього рівня складності.

Добре C Володіє концептуальними науковими та практичними знаннями теоретичних та методологічних основ загальної географії в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосовує основні теорії та методи географічного спрямування при донесенні інформації, не повною мірою, однак знає теорію й практику. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення.

Добре B Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття . Знання теоретичних та методологічних основ загально географічних питань міцні і глибокі, знаходяться в межах підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент знає теоретичний матеріал, уміє донести інформацію, ідеї, проблеми та рішення основних загально географічних понять. Здатний самостійно складати нові, більш ефективні алгоритми діяльності для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері професійної діяльності.

Відмінно A Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері загального землезнавства. Знання питання міцні і глибокі, виходять за межі навчальних програм, підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент уміє донести до

фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми та рішення питання землезнавчого характеру. Володіє навиками збору, інтерпретації та застосування даних, для розкриття питання. Майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері професійної діяльності.

Блок 2

Незадовільно FX Студент погано володіє основами знань з фізичної географії материків та океанів, не може пояснити основних понять, категорій, тощо.

Задовільно E Знання предмету, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Неповною мірою володіє основами знань із фізичної географії, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів природничої географії. Однак частково вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми фізико-географічного напрямку.

Задовільно D Знання теорій та методів фізико-географічного спрямування, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент знає основні теоретичні та методологічні положення. Вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми фізико-географічного напрямку середнього рівня складності.

Добре C Знання теоретичних та методологічних основ фізичної географії материків та океанів в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосування основних теорій та методів соціально фізико-географічного спрямування виконує не повною мірою, однак знає теорію й практику. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення.

Добре B Володіє концептуальними науковими та практичними знаннями. Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері професійної фізико-географічних досліджень. Знання знаходяться в межах підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент знає теоретичний матеріал, уміє донести до слухача сутність основних понять фізичної географії материків та океанів. Здатний самостійно складати нові, більш ефективні алгоритми діяльності для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем.

Відмінно А Знання теоретичних та методологічних основ фізичної географії поглиблені когнітивні, а практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних задач і практичних проблем у сфері дослідження. Студент детально знає теоретичний матеріал, уміє давати комплексну характеристику перебігу фізико-географічних процесів, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією з фізичної географії. Вільно доносить інформацію, ідеї, проблеми, рішення та аргументує їх. Вирішує складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі наукового пізнання природничої географії, формує судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти фізико-географічних досліджень.

Блок 3

Незадовільно FX Студент погано володіє основами знань із соціальної та економічної географії, не може пояснити основних понять, категорій, тощо.

Задовільно E Знання, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Неповною мірою володіє основами знань із соціальної та економічної географії, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів суспільної географії. Однак частково вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми суспільно-географічного напрямку.

Задовільно D Знання теорій та методів географічного пізнання соціально-економічного спрямування, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент знає основні теоретичні та методологічні положення. Вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми суспільно географічного напрямку географічних досліджень середнього рівня складності.

Добре C Знання теоретичних та методологічних основ соціально-економічної географії в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосування основних теорій та методів соціально-економічного дослідження виконує не повною мірою, однак знає теорію й практику. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення.

Добре B Знання теоретичних та методологічних основ соціальної та економічної географії міцні і глибокі, знаходяться в межах підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються

вільно. Студент знає теоретичний матеріал, уміє пояснити сутність основних понять економічної і соціальної географії. Здатний самостійно складати нові, більш ефективні алгоритми діяльності для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем.

Відмінно А Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері соціальної та економічної географії. Знання та розуміння питань географії регіонів та країн міцні і глибокі, виходять за межі навчальних програм, підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знаннями оперує вільно. Студент детально знає теоретичний матеріал, уміє давати економіко-географічну окремим країнам і регіонам, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією з курсу. Майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблем у галузі економічної та соціальної географії регіонів та країн.

Блок 4

Незадовільно FX Неповне виконання мінімальних вимог до відповідей. Студент може назвати лише основні визначення, погано володіє основами знань з географії України, не може пояснити основних понять, категорій, тощо

Задовільно E Відповідь на поставлені запитання задовольняє мінімальні критерії. Є знання і пояснення мінімально необхідного переліку базових термінів та понять, загальна уява про явища та процеси. Неповною мірою володіє основами знань із географії України, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів географічних досліджень в межах регіону дослідження. Частково розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем з фізичної та економічної географії України.

Задовільно D володіє загальними практичними навичками та теоретичними положеннями у напрямку досліджень Географії України на загальному рівні. Відповідь зі значною кількістю недоліків. З окремих питань виявлені непогані знання, але з багатьох слабкі. При роз'ясненні матеріалу не може чітко й доступно донести його до слухача. Студент може описати характерні особливості явищ та процесів; володіє мінімально необхідною термінологією, понятійним апаратом. інформацію може передавати лише на рівні відтворення, а не інтерпретації.

Добре C Володіє концептуальними науковими та практичними знаннями теоретичних та методологічних основ фізичної та суспільної географії України в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосовує основні

теорії та методи географічного спрямування при донесенні інформації, не повною мірою, однак знає теорію й практику. Виявляється помірна кількість грубих помилок та неточностей. При додаткових запитаннях студент здатний їх виправляти. Виявлені знання базової необхідної термінології. Може розкрити зміст основних понять і закономірностей та донести суть питання до слухача..

Добре В Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері фізичної та соціально-економічної географії України. Студент розкриває зміст основних понять, може описати характер процесів; у багатьох випадках використовує знання з базових та споріднених дисциплін. Система знань в цілому розвинута, але є окремі недоліки, що не перешкоджають в застосуванні результатів навчання при вирішенні спеціалізованих задач і практичних проблем. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових практичних задач та спеціалізованих проблем.

Відмінно А Знання теоретичних та методологічних основ географії України поглиблені, а практичні уміння й навички, майстерність та інноваційність показує на рівні, необхідному для розв'язання складних задач і практичних проблем у сфері дослідження. Відповідь показує відмінні наукові та практичні знання з фізичної та соціально-економічної географії України. Студент демонструє вміння застосування наукових теорій та методів, критичного мислення, майстерності та інноваційності на рівні необхідному для розв'язання складних практичних задач і спеціалізованих проблем. Вільно володіє навиками донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень у питаннях географії України. Відповідь підтверджує навички уміння збору, інтерпретації та застосування даних різностороннього географічного характеру. На питання, поставлені у білеті, студент дає стислі, чітко обґрунтовані відповіді.

Література основна:

1. Антонов, В. С. (2004). *Короткий курс загальної метеорології*. Рута.
2. Аріон, О. В., Купач, Т. Г., & Дем'яненко, С. О. (2021). *Основи ґрунтознавства*. ВПЦ «Київський університет».
3. Артамонов, Б. Б., & Штангрет, В. П. (2006). *Топографія з основами картографії*. Новий Світ – 2000.
4. Багров, М. В., Боков, В. О., & Черваньов, І. Г. (2000). *Землезнавство*. Либідь.
5. Барановський, М. О. (2018). *Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки*. Видавець Лисенко М. М.

6. Безуглий, В. В., & Козинець, С. В. (2003). *Регіональна економічна і соціальна географія світу*. Академія.
7. Білокриницький, С. М. (2001). *Топографія і геодезія. Частина 1. Методичний посібник*. Рута.
8. Білоус, Л. Ф. (2020). *Біогеографія*. ВПЦ "Київський університет".
9. Бортник С., Погорільчук Н., Ковтонюк О. (2025). *Навчальна практика з основ польових досліджень геосфер (геологічні дослідження): навчальний посібник*. ВПЦ "Київський університет".
10. Врублевська, О. О., Катеруша, Г. П., & Гончарова, Л. Д. (2013). *Кліматологія. Екологія*.
11. Гончарова, Л. Д., Серга, Є. М., & Школьний, Є. П. (2005). *Клімат і загальна циркуляція атмосфери*. ОДЕКУ.
12. Дністрянський, М. С. (2011). *Геополітика*. ЛНУ імені Івана Франка.
13. Дністрянський, М. С. (2014). *Політична географія України*. ЛНУ імені Івана Франка.
14. Ігошин, М. І. (2005). *Математичні методи і моделювання у фізичній географії*. Астропринт.
15. Костів, Л. Я. (2022). *Регіональна фізична географія. Євразія*. ЛНУ імені Івана Франка.
16. Купач Т.Г. Гринюк О.Ю. (2021). *Географічні інформаційні системи: практичне застосування у географічних дослідженнях*. Навчальний посібник для студентів денної форми навчання спеціальностей «Географія» та «Середня освіта: географія». 2-ге видання, доповнене. ФО-П Кравченко Я.О.
17. Лаврик, О. Д. (Уклад.). (2014). *Загальне землезнавство. Книга 1*. ПП Жовтий О. О.
18. Ляшенко, Д. О. (2008). *Картографія з основами топографії*. Наукова думка.
19. Марисова, І. В. (2005). *Біогеографія. Регіональний аспект*. ВТД «Університетська книга».
20. Мезенцев, К. В., Підгрушний, Г. П., & Мезенцева, Н. І. (2014). *Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація*. Прінт Сервіс.
21. Михайленко, В. П. (2024). *Геоєкологічні основи сталого розвитку*. КНУ імені Тараса Шевченка.
22. Міщенко, З. А., & Лященко, Г. В. (2007). *Мікрокліматологія*. КНТ.
23. Олійник, Я. Б., Федорищак, Р. П., & Шищенко, П. Г. (2008). *Загальне землезнавство*. Знання-Прес.
24. Олійник, Я. Б., Степаненко А. В., Гукалова І. В., Хвесик Ю. М. (2020). *Соціальна географія: основи теорії : навч. посіб.* ВПЦ "Київський університет".
25. Павловська Т. С., Ковальчук І. П. (2022). *Геоморфологія : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти*. Вежа Друк.
26. Панасенко, Б. Д. (1999). *Фізична географія материків*. ЕкоБізнесЦентр.
27. Погорільчук Н.М. (2022). *Динамічна геоморфологія: навчальний посібник*. ВПЦ "Київський університет".
28. Половина, П. І. (1998). *Фізична географія Європи*. АртЕк.
29. Проценко, Г. Д. (2007). *Метеорологія та кліматологія*. НПУ імені М. П. Драгоманова.
30. Руденко, Л. Г. (Ред.). (2007). *Національний атлас України*. ДНВП «Картографія».
31. Самойленко, В. М., & Діброва, І. О. (2021). *Антропоізація ландшафтів*. Ніка-Центр.

32. Самойленко В., Білоус Л. (2024). *Проектування геоінформаційних систем : підручник (електронна версія, англ. і укр.)*. Ніка-Центр.
33. Сосса, Р. І. (2005). *Картографування території України: Історія, перспективи, наукові основи*. Наукова думка.
34. Степаненко, С. (2013). *Динаміка та моделювання клімату*. Екологія.
35. Сухий, П. О., Заячук, М. Д., Проданюк, Д. М., & Сендз'юк, Ю. І. (2024). *Картографія: навчально-методичний посібник*. Чернівецький нац. ун-т.
36. Топографія з основами геодезії. (1995). / А. П. Божок (Ред.). Вища школа.
37. Топчієв, О. Г. (2001). *Основи суспільної географії*. Астропринт.
38. Хільчевський, В. К. (2023). *Гідрографія та водні ресурси Європи*. ДІА.
39. Хільчевський, В. К., & Гребінь, В. В. (2025). *Гідрологія та гідрохімія*. ДІА.
40. Чернега, П. І., & Годзінська, І. Л. (2022). *Загальна геологія: практичний курс*. Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича.
<https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/8966?show=full>
41. Шаблій, О. І. (2012). *Основи суспільної географії* (2-ге вид.). ЛНУ імені Івана Франка.
42. Школьнік, Є. П. (2005). *Фізика атмосфери*. ОДЕКУ.
43. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. (2020). *Прикладна геоecологія: підручник*. ПВТП «LAT&K».

Література додаткова

1. Барановський, М. О. (2009). *Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України*. Ніжин.
2. Бжезінський, З. (2006). *Вибір: світове панування чи світове лідерство* (Пер. з англ.). Києво-Могилянська академія.
3. Гавриленко, О. П., & Шищенко, П. Г. (2022). *Геоecологічні проблеми України*. ПВТП «LAT&K».
4. Затула, В. І. (2022). *Практикум з кліматології: методичні рекомендації до виконання практичних робіт з курсу кліматології*. Київ.
5. Гантінгтон, С. (2006). *Протистояння цивілізації та зміна світового порядку* (Пер. з англ.). Кальварія.
6. Гладкий, О. В. (2008). *Наукові основи суспільно-географічних досліджень промислових агломерацій*. ВГЛ «Обрії».
7. Голіков, А. П. (2009). *Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів*. Знання.
8. Гречко, Т. К., Лісовський, С. А., Романюк, С. А., & Руденко, Л. Г. (2015). *Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку*. Грін Д. С. <https://igu.org.ua/sites/default/files/pdf-text/public-management.pdf>
9. Гудзеляк, І. І. (2019). *Географія населення*. ЛНУ імені Івана Франка.
10. Гукалова, І. В. (2009). *Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація*. Київ.
11. Джаман, В. О. (2003). *Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти*. Рута.
12. Заставний, Ф. Д. (2003). *Демографічні втрати населення України. Голодомори, війни, еміграції*. ЛНУ.
13. Заставний, Ф. Д. (1994). *Географія України* (У 2-х кн.). Світ.

14. Затула, В. І. (2022). *Практикум з кліматології: методичні рекомендації до виконання практичних робіт з курсу кліматології*. Київ.
15. Жупанський, Я., Березка, І., Джаман, В. та ін. (1998). *Економічна і соціальна географія України: матеріали для практичних і семінарських занять*. Тернопіль.
16. Книш, М. М., & Котик, Л. І. (2014). *Політико-географічна глобалістика*. ЛНУ імені Івана Франка.
17. Козаченко, Т. І., Пархоменко, Г. О., & Молочко, А. М. (1999). *Картографічне моделювання*. Аптекс – УЛТД.
18. Комлев О.О. (2023). *Рельєф Азії: навчальний посібник*. Київ.
19. Комлев О.О. (2022) *Рельєф Європи: навчальний посібник*. Київ.
20. Кульбіда, М. І., & Барабаш, М. Б. (Ред.). (2009). *Клімат України: у минулому... і майбутньому?* Сталь.
21. Купач Т.Г., Дем'яненко С.О. (2017). *Польові природничо-географічні дослідження територій: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Географія» та «Освіта»*. Київ.
22. Лісовський, С. А. (2007). *Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку / за наук. ред. Л. Г. Руденка*. Полісся.
23. Маруняк, Є. О. (2007). *Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України*. Реферат.
24. Мезенцев, К. В. (2005). *Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку*. ВПЦ «Київський університет». https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/2020/lm_1_01.pdf
25. Мезенцев, К. В., Підгрушний, Г. П., & Мезенцева, Н. І. (2014). *Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація*. ДП «Прінт Сервіс». http://www.geokiyv.org/pdf/Reg_development_in_Ukraine.pdf
26. Немець, К. А., & Немець, Л. М. (2013). *Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі*. ХНУ.
27. Олійник, Я. Б. (2000). *Вступ до соціальної географії*. Знання.
28. Олійник, Я. Б., & Степаненко, А. В. (2009). *Економічна та соціальна географія: сучасний стан і перспективи розвитку*. ВГЛ «Обрії».
29. Пилипенко, І. О., & Мальчикова, Д. С. (2007). *Методики суспільно-географічних досліджень*. ПП Вишемирський В. С.
30. Підгрушний, Г. П. (2009). *Промисловість і регіональний розвиток України*. Інститут географії НАН України.
31. Пістун, М. Д., Мезенцев, К. В., & Тьорло, В. О. (2004). *Регіональна політика України: суспільно-географічний аспект*. ВПЦ «Київський університет».
32. Пістун, М. Д., & Мельничук, А. Л. (2013). *Сучасні проблеми регіонального розвитку України (3-тє вид.)*. ВПЦ «Київський університет».
33. Сонько, С. П. (б. р.). *Географічна інтерпретація доповідей Римського клубу*. <http://udan.edu.ua/Library.php?pid=1425>
34. Шаблій, О. І. (Ред.). (2000). *Соціально-економічна географія України*. Світ.
35. Цілі розвитку тисячоліття. (б. р.). ООН Україна. <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/mdgs>
36. Яценко, Б. П., Стадійчук, В. І., & Брайчевський, Ю. С. (2007). *Політична географія і геополітика / за ред. Б. П. Яценка*. Либідь